

может заметно ускорить учебный процесс. Таковую конфигурацию названной границы обеспечивать несложно.

В заключение отметим, что освоение новой науки «сложности» происходит во всех областях человеческой деятельности, образование не должно остаться в стороне от этой тенденции изменений в мире. В этом, по нашему мнению, и состоит ключ к обеспечению непрерывности образовательной системы «школа – университет – предприятие».

Литература

1. Ермаков, В. Г. Топология информационного пространства культуры и проблема устойчивости образовательных процессов / В. Г. Ермаков // Вестник Казахстано-Американского Свободного Университета : научный журнал. – Усть-Каменогорск, 2019. – 1 вып.: педагогика и психология. – С. 24–33.

2. Ермаков, В. Г. Авторская операционализация метода зачетов и его применение к решению проблемы школьной неуспешности / В. Г. Ермаков // Красноярское образование: вектор развития. – 2022. – № 5. – С. 112–120.

3. Ермаков, В. Г. Микролокальные аспекты развивающего обучения как основа межпредметного взаимодействия при подготовке учителя / В. Г. Ермаков // Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины. – 2021. – № 2 (125). – С. 18–24.

4. Ермаков, В. Г. Диагностика мышления и его развития как методологическая проблема / В. Г. Ермаков // Методологические проблемы развития мышления субъектов образовательного процесса : монография / под общ. ред. Т. Н. Ищенко. – Красноярск : СибГУ им. М.Ф. Решетнева, 2021. – С. 72–86.

5. Ермаков, В. Г. Стохастические методы обучения и их использование для развития мышления и математических способностей / В. Г. Ермаков // Математическое образование в школе и вузе: опыт, проблемы, перспективы (MATHEDU' 2022) : XI Междунар. науч.-практ. конф. (Казань, 28 марта–2 апр. 2022 г.) / отв. ред. Л. Р. Шакирова. – Казань : Изд-во КФУ, 2022. – С. 135–143.

УДК 378.147:005.336.2:811.161.3'42

А. М. Ермакова

Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны

РАЗВІЦЦЁ КАМПЕТЭНЦЫЙ У ПРАЦЭСЕ ВЫВУЧЭННЯ СПЕЦКУРСА “ДЫСКУРСІЎНЫ АНАЛІЗ”

Вывучэнне мовы сродкаў масавай інфармацыі мае вялікую сацыяльную і палітычную значнасць. Якім чынам людзі набываюць сацыяльныя веды, як фарміруюцца іх погляды, устаноўкі, як праз мову рэалізуюцца ідэалагічныя погляды? Агульнавядома, што вербальныя зносіны ўяўляюць сабой адзінства двух аспектаў – вербальнага інфармавання і вербальнага ўздзеяння. Гэтае палажэнне імпліцытна сцвярджае актыўную ролю вытворцы тэкстаў і пасіўную іх спажываўца, што не зусім адпавядае сучаснаму разуменню асаблівасцей дыскурсу навін.

Спецкурс “Дыскурсіўны аналіз” мае на мэце азнаёміць студэнтаў з базавымі тэарэтычнымі звесткамі і сучаснымі распрацоўкамі ў галіне дыкурс-аналізу; даць уяўленне аб асаблівасцях функцыянавання моўных адзінак розных узроўняў у працэсе маўлення і стварэння пісьмовага тэксту, аб паняцці дыскурсу, якія існуюць падыходы да яго выкарыстання, аб праблематыцы дыскурсіўнага аналізу, яго гісторыі, асноўных школах і кірунках, а таксама месцы ў сучасных гуманітарных ведах.

Дадзеная дысцыпліна адыгрывае важную ролю ў прафесійнай падрыхтоўцы, паколькі разуменне механізмаў маўленчага ўздзеяння і навыкі дыскурс-аналізу з'яўляюцца важнымі складнікамі кваліфікацыі спецыяліста-філолага.

Засваенне спецкурса падугледжвае фарміраванне прафесійных кампетэнцый. Пад прафесійнай кампетэнцыяй разумеем здольнасць паспяхова дзейнічаць на аснове практычнага вопыту, уменняў і ведаў падчас вырашэння прафесійных задач.

У працэсе вывучэння спецкурса “Дыскурсіўны аналіз” фарміруем акадэмічныя кампетэнцыі:

1. Уменне выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач: студэнты засвойваюць паняцце *дыскурс* і ўсведамляюць месца дыскурс-аналізу ў коле лінгвістычных дысцыплін; знаёмяцца з асноўнымі напрамкамі і школамі сучаснага дыскурс-аналізу; вывучаюць механізмы ўспрымання тэксту і рэсурсы розных моўных узроўняў у аспекце ўздзеяння на інтэлектуальную і фізічную дзейнасць адрасата; набываюць уяўленне пра макра- і мікраструктуру дыскурсу, заканамернасці яго стварэння і разумення.

2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізамі: у студэнтаў фарміруюцца навыкі аналізу функцыянавання моўных адзінак розных узроўняў (ад прасадыхных да тэкставых) у дыскурсе, яны навучаюцца метадам аналізу PR-тэксту з пункту гледжання механізмаў уздзеяння.

Такім чынам, студэнт павінен ведаць катэгарыяльна-паняццёвы апарат, сучасныя даследаванні дыскурса, кагнітыўныя падыходы да аналізу дыскурсу, рэсурсы сістэмы мовы і яе розных узроўняў для моўнага ўздзеяння, кагнітыўную тэорыю метафары і яе ролю ў апісанні дыскурсу.

У працэсе вывучэння спецкурса “Дыскурсіўны аналіз” фарміруем такую сацыяльна-асобасную кампетэнцыю, як валоданне здольнасцю да міжасабовых камунікацый.

Прафесійныя кампетэнцыі: планаваць, арганізоўваць і весці навукова-даследчую працу ў галіне тэксталагіі, выкарыстоўваць у працы сучасныя камп'ютарныя метады збору, апрацоўкі і захавання інфармацыі, выкарыстоўваць сучасную метадыку рэферавання і рэдагавання тэкстаў, выкарыстоўваць у сваёй дзейнасці навыкі дзелавых кантактаў, ажыццяўляць пошук, сістэматызацыю і аналіз інфармацыі.

Такім чынам, студэнт павінен навучыцца самастойна аналізаваць тэксты розных жанраў, даваць аргументаваную ацэнку эфектыўнасці канкрэтнага тэксту, выкарыстоўваць паняццёвы апарат дысцыпліны, мець асабісты погляд адносна прыёмаў аргументацыі і спосабаў уздзеяння на адрасата, прымяняць атрыманыя веды падчас аналізу PR- і рэкламных тэкстаў.

Дысцыпліна займае важнае месца ў сістэме вышэйшай прафесійнай адукацыі: у курсе “Дыскурсіўны аналіз” абагульняюцца, паглыбляюцца, сінтэзуюцца веды і ўяўленні аб функцыянаванні моўных адзінак, атрыманыя студэнтамі ў рамках курсаў “Сучасная беларуская мова”, “Агульнае мовазнаўства”, “Лінгвістычны аналіз тэксту” і інш. Дадзены курс звязаны і з праблематыкай дысцыплін цыкла “Рыторыка”, “Маўленчае ўздзеянне”, у рамках якіх разглядаюцца механізмы маўленчага ўздзеяння. Дыскурс-аналіз цесна звязаны і з такімі дысцыплінамі, як “Стылістыка і літаратурнае рэдагаванне”, “Сучаснае дзелавое маўленне”.

Патрабаванні да ўзроўню засваення зместу курса заключаюцца ў наступным: студэнты знаёмяцца з тэорыяй і метадалогіяй дыскурс-аналізу, набываюць навыкі аналізу і супастаўлення падыходаў і аспектаў вывучэння дыскурсу. Студэнты павінны засвоіць сістэму тэрмінаў, ведаць асноўныя этапы станаўлення тэорыі і практыкі дыскурсіўнага аналізу.

Дадзеная дысцыпліна адыгрывае важную ролю ў прафесійнай падрыхтоўцы, паколькі разуменне механізмаў маўленчага ўздзеяння і навыкі дыскурс-аналізу з'яўляюцца важнымі складнікамі кваліфікацыі спецыяліста-філолага.

Аналіз дыскурсу навін не абмяжоўваецца лінгвістычным апісаннем фаналагічных, марфалагічных, сінтаксічных або семантычных структур ізаляваных слоў, словазлучэнняў або сказаў. Сучасныя падыходы да тэкстаў сродкаў масавай інфармацыі патрабуюць іншага разумення тэкстаў, тэкстаў як своеасаблівага тыпу дыскурсу.

Выданні СМІ ўяўляюць сабой феноменальны дыскурсіўны прадукт, маўленчыя асаблівасці якога павінны быць улічаны пры асэнсаванні інавацыйных працэсаў апошніх дзесяцігоддзяў у мове. Сучасная лінгвістычная навуковая парадыгма адрозніваецца шматграннасцю і імкненнем да найбольш поўнага ахопу самых розных сфер функцыянавання публічнай мовы найноўшага часу. Апісанне разнавіднасцей нацыянальнай мовы неабходна як для стварэння цэласнай карціны маўленчай дзейнасці яе носьбітаў, так і для выяўлення ўстойлівых тэндэнцый яе развіцця. Гэтым абумоўлена цікавасць лінгвістаў да апісання мовы пэўных сацыяльных груп (элітнай часткі соцыуму, груповак), маскультуры (жаргоны, слэнг), мовы духавенства, палітыкаў. Менавіта ў дыскурсе СМІ найбольш востра выяўляюцца лінгвакультурныя адрозненні і супярэчнасці грамадства, абумоўленыя дысгармоніяй і несумяшчальнасцю канцэптаў масавай свядомасці носьбітаў розных ідэалогій і жыццёвых каштоўнасцей.

Канцэпттуальная журналістыка – гэта напрамак у сучаснай журналістыцы, які асаблівым чынам працуе са словам: напаўняе моўныя знакі, якія не маюць дэнатата, а таксама стварае новыя канцэпты. Тым самым канцэпттуальная журналістыка фарміруе адносіны таго, хто гаворыць да моўнага знака і ўдзельнічае ў фарміраванні канцэпттуальнай карціны свету носьбітаў мовы.

Усе пералічаныя кампетэнцыі “працуюць” на стварэнне дыскурсіўнай кампетэнцыі, пад якой разумеецца здольнасць пабудовы цэласных, звязных і лагічных дыскурсаў розных функцыянальных стыляў у вусным і пісьмовым маўленні на аснове разумення розных відаў тэкстаў падчас чытання і аўдзіравання. Дыскурсіўная кампетэнцыя падразумявае выбар лінгвістычных сродкаў у залежнасці ад тыпу выказвання, сітуацыі зносін, камунікатыўных задач.

УДК 37.013:373:378:658

И. А. Ефимчик, В. В. Давыдовская

г. Мозырь, МГПУ имени И. П. Шамякина

ФИЛИАЛ КАФЕДРЫ УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА БАЗЕ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ КАК ФОРМА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ «ШКОЛА – УНИВЕРСИТЕТ – ПРЕДПРИЯТИЕ»

Новая модель вступительной кампании в УВО значительно повышает актуальность ранней профилизации учащихся, что сможет повысить возможности для мотивированной и одаренной молодежи.

Поэтому необходима непрерывная совместная работа «школа – университет – предприятие», которая будет совершенствовать отбор учащихся с преобладанием необходимых способностей. При этом также следует уделять огромное внимание интересам самих учащихся.

Очень продуктивно в таком взаимодействии работает заключение сотрудничества между учебным учреждением и кафедрой учреждения высшего образования. При заключении таких договоров, как правило, обсуждаются проблемы, которые интересуют школу и возможности преподавателей кафедры, для их решения:

- участие в подготовке и проведения открытых занятий и мастер - классов, с целью повысить эффективность проведения педагогической практики;
- ознакомление школьников с жизнью УВО;
- консультации преподавателей кафедры с учащимися и педагогами по вопросам проведения учебных и научных исследований, экспериментов с целью развития экспериментальных и исследовательских способностей учащихся и педагогов.

Как правило, к выполнению плана работы филиалов кафедр привлекаются студенты, и при прохождении ими педагогической практики в школе они получают методическую и консультативную помощь, тем самым повышается их теоретическая и методическая подготовка, овладение навыками, необходимыми для их дальнейшей профессиональной деятельности.